

Güvenç, H. (2016). Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık ölçeği geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 847-863.

Geliş Tarihi: 02/02/2016

Kabul Tarihi: 04/08/2016

DOI:

LİSE ÖĞRENCİLERİ İÇİN FİNANSAL OKURYAZARLIK ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Hülya GÜVENÇ*

ÖZ

Bu çalışmanın amacı lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemekte kullanılabilir bir ölçme aracı geliştirmektir. Geliştirme çalışmaları toplam 729 lise öğrencisi katılmıştır. Bu ölçme aracı “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” ve “Finansal Bilgi Testi” bölümlerinden oluşmaktadır. Ölçme aracının “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” bölümleri likert tipi olup, analizler sırasında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuş, madde ayırt edicilikleri ve Cronbach Alpha güvenilirlik sayıları hesaplanmıştır. Doğru yanlış tipi maddelerden oluşan Finansal Bilgi testinin analizlerinde ise madde güçlükleri, ayırt edicilikleri ve KR-20 güvenilirlik katsayısı ile hesaplanmıştır. Çalışmalar sonunda Para Yönetim Özyeterlik Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .85. Para Yönetim Davranış Algısı ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı .81 olarak hesaplanmış, Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda her iki ölçek içinde 10 madde ve ikişer alt boyutlu modelin uygun olduğu belirlenmiştir. 33 maddelik Finansal bilgi testinin KR-20 güvenilirlik katsayısı ise .83 olarak hesaplanmıştır.

Anahtar sözcükler: Finansal okuryazarlık, para yönetimi, finansal eğitim, ortaöğretim.

THE STUDY OF DEVELOPING FINANCIAL LITERACY SCALE FOR HIGH SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of the study is to develop an instrument in order to determine the high school students' financial literacy level. 729 high school students participated in the validity and reliability studies. Financial literacy scale has three sections. Two of these sections are Money Management Self-efficacy and Money Management Behaviours. These sections are likert –scaled instruments and exploratory and confirmatory factor analysis was applied for them. Also item discriminations were tested and Cronbach Alpha reliability of scales were calculated. The other section of instrument is Financial Knowledge Test which is consisting of 33 true/false type items. For this section item discriminations and item difficulties were tested and determined the reliability of Kuder-Richardson 20 (KR-20) consistency coefficient were calculated. Both Money Management Self-efficacy and Money Management Behaviours sections are composed of 10 items and two factors. Cronbach internal consistency coefficient of the Money Management Self-efficacy was found to be .85 and Money Management Behaviours was found to be .81. KR-20 of the Financial Knowledge was found to be .83.

Keywords : Financial literacy, money management, financial education, high school.

* Doç. Dr., Yeditepe Üni., Eğitim Fak., Eğitim Bilimleri Bölümü, guvenchulya@gmail.com

1. GİRİŞ

İletişim ve bilgi teknolojileri, değişen üretim ve tüketim biçimleri, sosyal ve politik alanlardaki gelişmeler, bireylerin birçok farklı yeni bilgi ve beceriye sahip olmasını gerektirmektedir. Söz konusu gelişme ve değişimler eğitim sürecinde, bireylere kazandırılması gereken yeterliklerinde çeşitlenmesine neden olmaktadır. Bu yeterliklerden birisi de finansal okuryazarlıktır. Finansal okuryazarlık son yıllarda gündeme gelen, daha çok finans dünyasını ve onların müşteri kitlesini ilgili olarak algılanabilen bir kavramdır. Finansal katılımı artırmada önemli etkisi nedeniyle finans dünyasının da ilgi duyduğu bir kavram olmakla birlikte, finansal okuryazarlık bireyin refahı ve sağlığı ile doğrudan ilintili bilgi, beceri ve duyuşsal ürünleri içeren önemli bir yeterlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm yaşam becerileri gibi finansal okuryazarlıkta okuldaki eğitimin ilgi alanında bir kavram olarak ele alınmalıdır. Bireyi hayata hazırlama görevini üstlenen okul bu konuda da önemli rol oynamalıdır.

Diğer okuryazarlık kavramlarında olduğu gibi finansal okuryazarlıkla ilgili birçok tanım bulunmaktadır. Bu tanımlardan birinde finansal okuryazarlık, paranın kullanımı ve yönetimine ilişkin etkili kararlar alma ve bilinçli yargılarda bulunma yeteneğidir olarak tanımlanmıştır (Noctor, Stoney ve Stradling, 1992). Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OECD) Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) kapsamındaki çalışmalarında, finansal okuryazarlığı ayrıntılı bir şekilde tanımlamıştır. PISA'da yer alan tanıma göre finansal okuryazarlık; bireylerin ve toplumun finansal refahını artırmak üzere, finansal bilgileri bilme; ilgili kavramları, riskleri ve becerileri anlama; bu bilgi ve anlayışı farklı finansal bağlamlarda etkili kararlar almak için kullanma güdüsü ve güvenine sahip olmaktır (OECD, 2013). Bu doğrultuda finansal okuryazarlıkla ilgili bilgileri kavrama, finansal beceriler ve bu becerilerde kendine güven ile bunları uygulama eğilimi finansal okuryazarlığın temel öğeleri olarak ele alınabilir.

Finansal okuryazarlık, hem toplum hem de birey açısından bir dizi riskin ortadan kaldırılmasında önemli bir etken olarak görülmektedir. Finansal okuryazarlığın toplumsal açıdan önemi, hem ulusal hem de uluslararası bağlamda ele alınabilir. OECD tarafından yürütülen çalışmalar finansal okuryazarlık ile finansal katılım arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik ve teknolojik gelişmeler, küreselleşmenin de etkisiyle bireysel finansal katılımı, yalnız ulusal değil uluslararası düzeyde de önemli kılmaktadır. Bu doğrultuda OECD finansal katılımı artırabilmek için finansal okuryazarlıkla ilgili bilinç yaratmak ve ülkelerin dikkatini çekmek için çaba sarf etmektedir (OECD, 2011).

Ulusal düzeyde bakıldığında finansal okuryazarlığın iki temel etkisi vardır. Bunlardan birincisi bireylerin tasarrufa yöneltilmesi ve tasarruflarının ekonomik gelişme için kullanılabilir olmasıdır (Atkinson ve Messy 2013). Bunun yanı sıra ekonomik krizlerin yönetimi ve etkilerinin derinleşmesinin engellenmesinde de toplumun finansal okuryazarlık düzeyi önemlidir. Ayrıca bireyin hatalı finansal kararları, boşanma, intihar ve suç oranı gibi toplumu yakından ilgilendiren sorunlarla da ilişkilidir.

Finansal okuryazarlığın bireyin kendi yaşamını refah içinde sürdürmesinde de büyük önemi vardır. Aynı gelir düzeyine sahip bireylerin arasında uzun vadede gözlenen finansal farklılığın temel nedeni finansal okuryazarlıktır. Günümüzde bireyin üzerindeki ekonomik riskler ve sorumluluk artmıştır. Artan yaşam süresi, emeklilik ve sağlıkla sistemlerinde bireyin aleyhinde bir dizi düzenlemeyi beraberinde getirmektedir (Altıntaş,

2009). Bireylerin kendilerini bekleyen riskleri anlamaları ve bunlara ilişkin tedbir almaları gerekmektedir. Öte yandan tüketime özendiren çeşitli unsurlar ve bunu kolaylaştıran finansal araçlar bir araya gelerek bireyleri daha çok harcamaya ve borçlanmaya itmektedir.

Geçmiş ile karşılaştırıldığında günümüzde finansal okuryazarlığın önemini artıran bir neden de bireylerin önemli finansal kararları erken yaşlarda almasıdır (OECD, 2011). Üniversite eğitimi başta olmak üzere eğitimin maliyetine bireyin ve ailesinin katkısı artmakta, ancak bu eğitimin finansal karşılığı her zaman kısa vadede görülmemektedir. Üniversite mezunlarındaki işsizlik oranı ve düşük ücretler nedeniyle bireylerin bu riskleri erken algılaması gerekmektedir. Öte yandan erken yaşlarda farklı finansal araçlara erişimde yaygınlaşmaktadır. Örneğin bankamatik kartı kullanımı ya da cep telefonları aracılığı ile gerçekleştirilen ödeme araçlarının kullanımı ergenlik çağı öncesine kadar inebilmektedir (PISA, 2012). Bu durum finansal okuryazarlığın da erken yaşlara inmesini gerektirmektedir.

Gelişmiş ülkelerde finansal okuryazarlıkla ilgili öğrencilerin kazanması gereken yeterliklerin tanımlandığı ve bu amaçla düzenlenen eğitim etkinliklerinin sistemli olarak ele alınmakta olduğu görülmektedir. Finansal okuryazarlıkla ilgili olarak pek çok ülkede zorunlu dersler bulunmakta, ayrıca diğer derslerin içerisinde finansal okuryazarlıkla ilgili kazanımlara da yer verilmektedir. Bazı ülkelerde finansal okuryazarlık eğitiminin bağımsız ders olarak ilkökul ile birlikte başladığı görülmektedir. Finansal okuryazarlığa sistematik olarak yaklaşan ülkelerin, bu konudaki çabalarının değerlendirilmesi amacıyla PISA kapsamında da matematik, fen gibi alanların yanı sıra finansal okuryazarlıkta değerlendirilmektedir. Bu boyuttaki değerlendirmeye ülkemiz katılmamaktadır. Bilindiği gibi PISA en güvenilir uluslararası eğitim sistemleri performans değerlendirme indeksi olarak kabul edilmektedir. Uluslararası bir referans olarak PISA'nın temel amacı her bir ülkenin eğitim sisteminin 15 yaş grubu gençleri ne denli iyi eğittiğini ölçmektir. PISA veriye dayalı reform hareketlerinin merkezini oluşturmaktadır (Şirin ve Vatanartran, 2014).

Türkiye'de ise meslek liselerinin ilgili bazı bölümlerinin dışında finansal okuryazarlık ayrı bir ders olarak tanımlanmamıştır. Finansal okuryazarlıkla ilgili beceri ve bilgiler çeşitli derslerin içinde yer almakta ayrıca girişimcilik başta olmak üzere bazı seçmeli derslerin içeriğinde kazandırılmaya çalışılmaktadır (Güvenç, 2015). Ancak bu kazanımlara ne denli ulaşıldığıyla ilgili veri bulunmamaktadır. Çünkü ülkemizde bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini inceleyen çalışma sayısı azdır. Yapılan çalışmaların ise, Ergün, Şahin ve Ergin (2014) tarafından yapılan çalışma da olduğu gibi finans alanında eğitim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini saptamaya yönelik olduğu görülmektedir. Bu çalışmayla benzer sonuçları olan Temizel ve Bayram (2011) tarafından İktisadi ve İdari Bilimler fakültesinde öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada, öğrencilerin finansal bilgilerini aileden edindiklerini, öğrencilerin temel finans kavramlarında önemli eksiklikler olduğunu ortaya koymuştur. Ulaşılan çalışmalardan sadece Sarıgül (2014) tarafından yapılan bir çalışmada farklı alanlarda öğrenim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri incelenmiştir. Bu çalışmaya göre kadın öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri erkek öğrencilere, diğer alanlarında öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri işletme ekonomi gibi finans alanında öğrenim gören öğrencilere göre daha düşüktür (Sarıgül, 2014). Eğitim sisteminin üniversite öncesi basamaklarındaki

öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini saptamaya yönelik çalışmalara ise rastlanılmamıştır.

Bu doğrultuda bu çalışmada lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Böyle bir aracın lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmalara katkı yapacağı düşünülmüştür. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi bu konudaki eğitim gereksinimini ortaya koymak açısından önemlidir. Eğitim gereksiniminin saptanması program geliştirme çalışmalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Demirel, 2007). Bu nedenle ölçeğin hem finansal okuryazarlık alan yazınına katkı getireceği, hem de program geliştirme uzmanları için geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olarak iş göreceği umulmaktadır.

2. YÖNTEM

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık durumlarını belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirebilmek için öncelikle alan yazın incelenmiştir. Okuryazarlığın bilgi beceri ve duyuşsal öğelerden oluştuğunu ortaya koyan ilgili alan yazın doğrultusunda, bu ölçeğin üç alt bölümden oluşmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Ölçeğin “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” bölümleri likert tipi olup, geliştirme çalışması aynı katılımcı grupları üzerinde yürütülmüştür. Bu iki alt bölümün geliştirme çalışmaları aşağıda Çalışma 1 başlığı altında sunulmuştur. Finansal bilgi ölçeği ise doğru yanlış tipi maddelerden oluşan bir bilgi testi olup farklı bir çalışma ile ve farklı katılımcı grupları üzerinde yürütülmüş ve Çalışma 2 olarak sunulmuştur.

2.1.Çalışma 1: “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve “Para Yönetim Davranış Algısı” Ölçekleri Geliştirme Çalışması

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin güdüsel boyutunu ölçmek için “Para Yönetim Özyeterlik Algısı” ve davranışsal boyutunu ölçmek için ise “Para Yönetim Davranış Algısı” ölçeği geliştirilmiştir.

2.1.1. Katılımcılar: Para yönetim özyeterlik algısı ve davranış algısı ölçeklerinin geliştirilmesi için geçerlik güvenilirlik çalışması iki çalışma grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Birinci çalışma grubuna 2015-2016 öğretim yılında Çanakkale merkez ilçede üç farklı okula devam eden 129’i kız, 95’i erkek olmak üzere toplam 289 lise öğrencisi alınmıştır. Bu öğrencilerin %21’i (n=61) dokuzuncu sınıfa, %26’i (n=75) onuncu sınıfa, % 32’i (n=92) on birinci sınıfa %21’u (n= 61) on ikinci sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin yaşlarının 14 ile 19 arasında değiştiği yaş ortalamasının 15,8 olduğu saptanmıştır. Birinci çalışma grubundan elde edilen verilere açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulamalı faktör analizinin uygulandığı ikinci çalışma grubuna ise aynı öğretim yılında aynı liselerin farklı şubelerinde öğrenim gören 105’i kız, 89’u erkek olmak üzere toplam 194 lise öğrencisi katılmıştır.

2.1.2. Para Yönetim Özyeterlik Algısı ve Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeklerinin Geliştirilmesi: Lise öğrencilerinin para yönetimi özyeterlik ve davranış algılarını belirlemek amacıyla öncelikle alanyazındaki ölçekler incelenmiştir. Daha sonra 9 lise öğrencisi ile açık uçlu soruların yer aldığı görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiş, görüşmelerin yazılı dökümü yapılmış, alan yazın

doğrultusunda bir madde havuzu hazırlanmıştır. Havuzdaki maddeler gruplanarak iki ayrı ölçek oluşturulmaya çalışılmıştır.

Ölçeklerden birisi para yönetim özyeterlik algısı ölçeğidir. Bu ölçeğin geliştirilmesinde ve ölçeklenmesinde Bandura (2006) tarafından geliştirilen kılavuzdan yararlanılmıştır. Para yönetim Özyeterlik algısında, bu kılavuzda önerildiği gibi 0'la 100 arasında değişen 10'ar birimlik bir ölçekleme kullanılmıştır. Ölçekte yüksek puanlar düşük puanlara göre daha olumlu para yönetim özyeterlik algısını yansıtmaktadır. Oluşturulan ölçek taslağı uzman görüşüne sunulmuş, uzman görüşlerine göre düzenlenen taslak form 16 maddeden oluşmuştur.

Para Yönetim Algısı ölçeği taslağı ise 30 maddeden oluşmuştur. Bu maddelerin ölçeklenmesinde ise “Kesinlikle Doğru”, “Çoğunlukla Doğru”, “Çoğunlukla Doğru Değil” ve “Kesinlikle Doğru Değil” şeklinde dörtlü likert tipi ölçekleme kullanılmıştır.

2.1.3. Veri Analizi: Para yönetim özyeterlik algısı ve davranış algısı ölçeklerinin yapı geçerliğini saptamak amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizine başvurulmuştur. İlk olarak verilerin açımlayıcı faktör analizine uygunluğu Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett's Sphericity test ile belirlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde faktörler arasından ilişki olması nedeniyle direct oblimin tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin faktörlerinin belirlenmesinde özdeğeri 1'den büyük faktörlerin dikkate alınmıştır. Yapı geçerliliği sonuçları ölçek alt boyutları arasındaki korelasyonun hesaplanmasıyla desteklenmiştir. Madde analizi için madde ölçek korelasyonlarının hesaplanmasının yanı sıra, ayırt ediciliğinin saptanması için alt ve üst %27'lik grupta yer alan katılımcıların ortalamaları bağımsız örneklemeler için *t* testle karşılaştırılmıştır. Güvenirliğin belirlenmesi için ise Cronbach Alpha Güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Daha sonra ikinci çalışma grubundan elde edilen veriler kullanılarak Doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Açımlayıcı faktör, güvenirlik katsayısı ve *t* test hesaplamaları SPSS 20 programı, doğrulayıcı faktör analizi ise Lisrel 8.51 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Faktör analizlerinde Maksimum Olabilirlik yaklaşımı kullanılmıştır.

2.2. Çalışma 2: Finansal Bilgi Testinin Geliştirme Çalışması

Lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin bilgi boyutunu ölçmek için Finansal Bilgi Testi geliştirilmiştir.

2.2.1. Katılımcılar: Finansal bilgi testinin geliştirme çalışması çalışma grubuna 2015-2016 öğretim yılında Çanakkale merkez ilçede üç farklı okula devam eden 131'i kız, 115'i erkek olmak üzere toplam 246 lise öğrencisi alınmıştır. Bu öğrencilerin %26'ı (n=65) dokuzuncu sınıfa, %16'ı (n=39) onuncu sınıfa, % 32'ı (n=79) on birinci sınıfa %25i (n= 63) on ikinci sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin yaşlarının 14 ile 18 arasında değiştiği yaş ortalamasının 15,3 olduğu saptanmıştır.

2.2.2. Finansal Bilgi Testi: Öğrencilerin finansal bilgilerini ölçmek amacıyla alan yazındaki finansal okuryazarlık ölçekleri taranmış, PISA' da tanımlanan içerik alanları incelenmiştir. PISA finansal okuryazarlıkla ilgili içerik yapısı a) Para ve işlemler, b) Finansal Durum Planlama ve Yönetimi, c) Risk ve Ödül, d) Finans Dünyası olmak üzere dört temel başlık altında belirlenmiştir (OECD,2013). Bilgi testinin bilgi ve kavrama düzeyi sorulardan oluşması planlanmıştır. Bu incelemeler ışığında ve alan uzmanlarının önerileri doğrultusunda 65 maddelik bir doğru yanlış testi hazırlanmıştır. Doğru yanlış tipi maddelerin tercih edilmesinin nedeni bilgi testinin, finansal okuryazarlık ölçeğinin

diğer iki bölümüyle birlikte kullanılacak olması, yanıtlaması kısa süre alacak maddelere gereksinim duyulmasıdır. Geleneksel başarı testleri arasında yer alan doğru yanlış tipi testler, objektif olmaları ve geniş bir içeriğin taranması gerektiğinde kullanışlı olmaları nedeniyle tercih edilmektedir (Nitko ve Brookhart, 2011; Özçelik, 2011). Şans yoluyla doğru yanıtı bulma olasılığının yüksekliği doğru yanlış testlerinin en önemli eksikliğidir. Bu nedenle öğrencilerin bütün maddelere yanıt verme zorunluluğu hissetmemesi için “Doğru”, “Yanlış” seçeneklerine “Bilmiyorum” seçeneği eklenmiştir. Elde edilen bilgi testi maddeleri üniversitelerde ilgili alanda çalışan 3 akademisyen, 6 banka çalışanı ve 2 ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşleri doğrultusunda gözden geçirilmiş, 44 maddelik taslak doğru yanlış testi elde edilmiştir.

2.2.3. Veri Analizi: Finansal Bilgi testinin geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek için objektif başarı testlerinin incelenmesinde kullanılan madde analizine başvurulmuş, ayrıca testin güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır (Özçelik, 2011). Madde analizi için, madde ayırt edicilikleri, madde güçlükleri hesaplanmış, alt ve üst %27’lik grupta yer alan katılımcıların ortalamaları madde bazında ve ölçek bütününde bağımsız örneklem için *t* testle karşılaştırılmıştır. Testin güvenilirlik katsayısı ise norm temelli testlerin güvenilirliğini belirlemede kullanılan Kuder-Richardson 20 (KR-20) formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Şencan, 2005).

3. BULGULAR ve YORUM

Finansal okuryazarlık ölçeğinin geliştirmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar ölçek bölümlerine göre ayrı ayrı sunulmuştur.

3.1. Para Yönetim Özyeterlik Algısı Bölümü

Para yönetim özyeterlik ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi amacıyla açımlayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Faktör analizinden önce verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış, Bartlett's Sphericity test uygulanmıştır. KMO katsayısı .889 olarak hesaplanmış, Bartlett's Sphericity değerinin de ($\chi^2=966,988, p<.001$) anlamlı olduğu, verilerin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

3.1.1. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Faktör analizi sonucu faktör yükü .50’nin altında yer alan 6 maddeler bir seferde ölçekten çıkarılmış ve analiz tekrarlanmıştır. Kaiser özdeğeri 1’den büyük faktörlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Şencan, 2005). Bu doğrultuda analiz sonucunda maddelerin özdeğeri 1’den büyük iki faktör altında toplandığı görülmüştür. Faktörlerden birincisinin özdeğeri 4.49, ikincisinin özdeğeri 1.14, olup, iki faktör birlikte toplam varyansın %56.25’ini açıklamaktadır. Döndürme sonrası maddelerin faktör yükleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Para Yönetim Özyeterlik Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları, Madde Ölçek Korelasyonları ve t Test Sonuçları

Madde	Deneme Formu Madde			Madde-Ölçek r	t
		1. F	2. F		
1	1	.74	.11	.61	10.84*
2	2	.73	.07	.57	12.13*
3	3	.86	.18	.43	8.21*
4	4	.47	.24	.60	11.26*
5	6	.54	.26	.61	14.24*
6	7	.11	.58	.51	10.72*
7	8	.15	.87	.55	14.56*
8	9	.03	.78	.58	14.68*
9	11	.11	.70	.63	11.25*
10	15	.13	.66	.62	11.45*
Eigen Değeri		4.49	1.14		
% of Varyansı		44.87	11.38		

*p<.05

Tablo 1’de görüldüğü gibi ölçeğin iki faktörü ise 5’er maddeden oluşmaktadır. Birinci faktördeki maddeler “Gelirlerimi nasıl arttırabileceğimi planlayabilirim.” örneğinde olduğu gibi planlama özyeterlik algısını, ikinci faktördeki maddeler ise “Gerektiğinde giderlerimi azaltabilirim.” örneğinde olduğu gibi biriktirme özyeterlik algısını ölçmektedir. Maddelerin faktör yükleri .47 ile .87 arasında değişmektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi madde ölçek korelasyonları .51 ile .63 arasında değişmektedir. Genel olarak madde-toplam korelasyonu .30’dan yüksek maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği düşünüldüğünde, maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2007). Madde ayırt ediciliğiyle ilgili daha fazla kanıt toplamak amacıyla alt ve üst % 27’lik gruplardaki katılımcıların maddelere verdikleri yanıtlardan elde edilen puanlar, ilişkisiz örneklem t testi ile karşılaştırılmış, hesaplanan t değerleri Tablo 1’de sunulmuştur. Grupların puanlarında, üst grup lehine gözlenen farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda bu maddelerin ayırt ediciliklerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 2.

Para Yönetim Özyeterlik Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları ve Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayıları

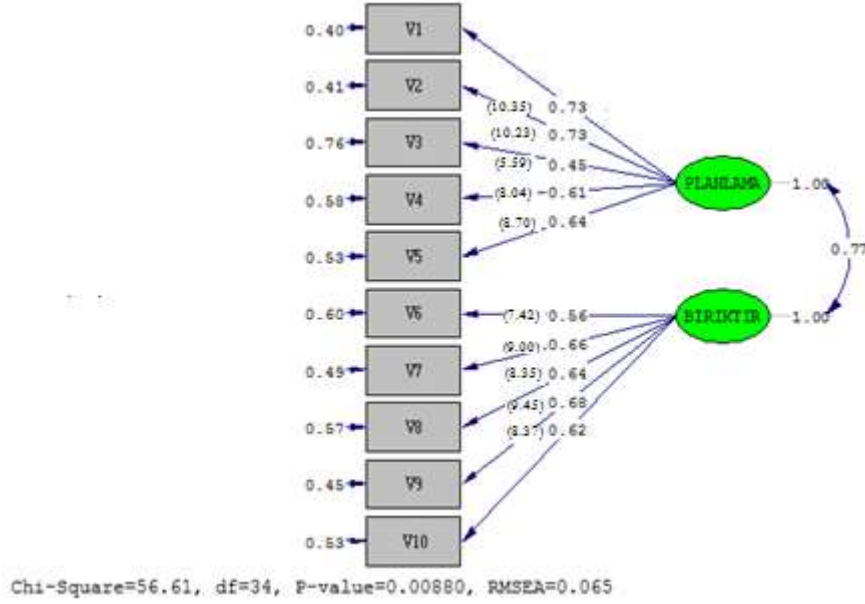
Alt boyutlar	Planlama	Biriktirme	Cronbach Alpha r
Planlanma			.80
Biriktirme	.61*		.79
Para Yönetimi Özyeterlik Algısı	.88*	.91*	.85

*p<.01

Para yönetim özyeterlik algısı ölçeğinin alt boyutları arasındaki korelasyon incelendiğinde ise faktörler arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Alt boyutlar arası korelasyon katsayısı .61'dir. Ölçek alt boyutları arasındaki korelasyon katsayısının .60'dan daha yukarı olduğu durumlarda boyutların bağımlı olduğundan ve hepsinin birlikte tek bir kavramsal yapıyı ölçtüğünü belirtilmektedir (Şencan, 2005: 778). Bu doğrultuda ölçek alt boyutlarının bağımsız olarak kullanılamayacağı söylenebilir.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için ölçek alt boyutları ve ölçeğin tümü için Cronbacha Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Tablo 2' de görüldüğü gibi birinci uygulama grubundan elde edilen verilere göre hesaplanan Cronbacha Alpha katsayılarına göre ölçeğin güvenilirlik katsayıları planlama özyeterlik algısı alt boyutunda .80, biriktirme özyeterlik algısı alt boyutunda .79 olarak belirlenmiştir. Ölçeğinin tamamının Cronbacha Alpha katsayısı ise .85'tir. Bu doğrultuda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.1.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Ölçeğin geçerliliğini belirlemek üzere yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre belirlenen iki boyutlu yapının doğruluğunu sınamak için doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki Kare ($\chi^2=56.61$), serbestlik derecesi ($df=34$, $p=0.00$) oranının $\chi^2/df=1.67$; RMSEA= 0,065; SRMR= .054, AGFI= .89; CFI=.96; GFI=.93; NNFI=.90 olduğu görülmüştür. Ki kare serbestlik derecesi oranında 3 den düşük, RMSEA'nın 0.05 ile 0.08 arasında olması SRMR'nin .10 dan küçük olması GFI ve CFI değerlerinin .90 dan büyük olması, AGFI değerinin .85 den büyük olması, NNFI değerinin .90 dan büyük olması kabul edilebilir uyum iyiliğini göstermektedir (Şimşek, 2007; Yılmaz ve Çelik, 2009). Bu doğrultuda para yönetim özyeterlik algısı ölçeğiyle ilgili iki boyutlu yapının uygun olduğu söylenebilir. Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan standardize edilmiş madde faktör katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t test sonuçları Şekil 1' de sunulmuştur. Görüldüğü gibi madde-faktör doğrudan ilişki katsayıları .45 ile .73 arasında maddelerin hata varyansları .40 ile .76 arasında değişmektedir. Gözlenen madde ölçek ilişkilerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Şekil 1. Para Yönetim Özyeterlik Ölçeğinin Lise Öğrencileri için Path Diyagramı

Ölçeğin güvenilirlik çalışması ikinci uygulama grubu için tekrarlanmış, Cronbach Alpha katsayıları planlama özyeterlik algısı alt boyutu için .80, biriktirme özyeterlik algısı alt boyutu için .78, ölçeğin tamamı için .85 olarak hesaplanmıştır.

3.2. Para Yönetim Davranış Algısı Bölümü

Para yönetim davranış algısı ölçeğinin yapı geçerliliğinin incelenmesi amacıyla faktör analizine başvurulmuştur. Faktör analizinden önce verilerin faktör analizine uygunluğunun belirlenmesi amacıyla Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı hesaplanmış, Bartlett's Sphericity test uygulanmıştır. KMO katsayısı .813 olarak hesaplanmış, Bartlett's Sphericity değerinin de ($\chi^2=747.44$, $p<.001$) anlamlı olduğu, verilerin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir.

3.2.1. Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Faktör analizi sonucu faktör yükü .50'nin altında yer alan 20 madde ölçekten çıkarılmış ve analiz tekrarlanmıştır. Kaiser özdeğeri 1'den büyük faktörlerin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir (Şencan, 2005). Bu doğrultuda analiz sonucunda maddelerin özdeğeri 1'den büyük iki faktör altında toplandığı görülmüştür. Faktörlerden birincisinin özdeğeri 3.63, ikincisinin özdeğeri 1.46, olup, üç faktör birlikte toplam varyansın %50.83'ünü açıklamaktadır. Döndürme sonrası maddelerin faktör yükleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 3.

Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeğinin Faktör Analizi Sonuçları, Madde Ölçek Korelasyonları ve t Test Sonuçları

Madde	Deneme Formu Madde			Madde-Ölçek r	t
		1. F	2. F		
1	5	.85	-12	.51	13.99*
3	10	.81	-.08	.52	11.32*
5	29	.79	-.01	.56	14.27*
4	11	.61	.15	.52	12.10*
2	8	.47	.17	.42	10.41*
9	14	-.12	.79	.39	8.40*
6	18	-.15	.77	.35	8.06*
8	13	.24	.58	.53	13.30*
10	28	.19	.57	.48	10.90*
7	2	.25	.48	.46	11.21*
Eigen Değeri		3.63	1.46		
% of Varyansı		36.28	14.55		

*p<.05

Tablo 3'te görüldüğü gibi ölçeğin iki faktörü ise 5'er maddeden oluşmaktadır. Birinci faktördeki maddeler "Paramı her bir güne uygun şekilde paylaşarak harcarım." örneğinde olduğu gibi harcama davranış algısını, ikinci faktördeki maddeler ise "Ne kadar param olduğumu not alırım." örneğinde olduğu gibi biriktirme davranış algısını ölçmektedir. Maddelerin faktör yükleri .47 ile .85 arasında değişmektedir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi madde ölçek korelasyonları .35 ile .56 arasında değişmektedir. Genel olarak madde-toplam korelasyonu .30'dan yüksek maddelerin bireyleri iyi derecede ayırt ettiği düşünüldüğünde, maddelerin ayırt ediciliğinin yüksek olduğu söylenebilir (Büyüköztürk, 2007). Madde ayırt ediciliğiyle ilgili daha fazla kanıt toplamak amacıyla alt ve üst % 27'lik gruplardaki katılımcıların maddelere verdikleri yanıtlardan elde edilen puanlar, ilişkisiz örneklem t testi ile karşılaştırılmış, hesaplanan t değerleri Tablo 3'te sunulmuştur. Grupların puanlarında, üst grup lehine gözlenen farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda bu maddelerin ayırt ediciliklerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.

Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeğinin Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları ve Cronbach Alpha Güvenirlilik Katsayıları

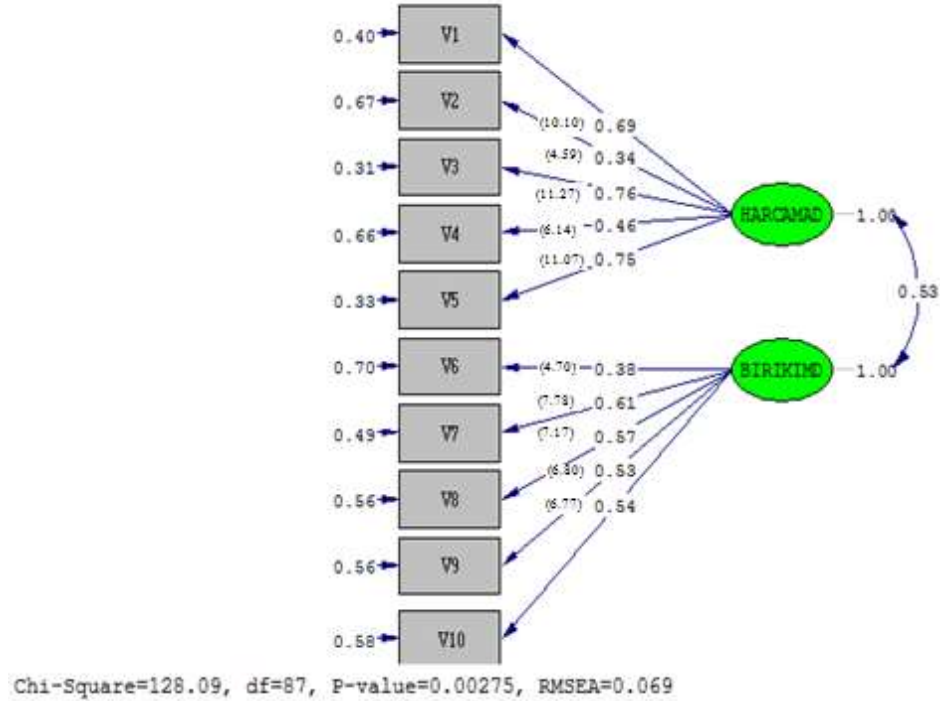
Alt boyutlar	Harcama	Biriktirme	Cronbach Alpha r
Harcama			.80
Biriktirme	.44*		.71
Para Yönetimi Davranış Algısı	.86*	.84*	.80

*p<.01

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için ölçek alt boyutları ve ölçeğin tümü için Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Tablo 4'te görüldüğü gibi birinci uygulama grubundan elde edilen verilere göre hesaplanan Cronbach Alpha katsayılarına göre ölçeğin

güvenirlilik katsayıları harcama davranış algısı alt boyutunda .80, biriktirme davranış algısı alt boyutunda .71 olarak belirlenmiştir. Ölçeğinin tamamının Cronbach Alpha katsayısı ise .80'dir. Bu doğrultuda ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir.

3.2.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları: Ölçeğin geçerliliğini belirlemek üzere yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre belirlenen üç boyutlu yapının doğruluğunu sınamak için doğrulayıcı faktör analizine başvurulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Ki Kare ($\chi^2=128.09$), serbestlik derecesi ($df=87$, $p=0.00$) oranının $\chi^2/df=1.47$; RMSEA= 0,069; SRMR= .093, AGFI= .85; CFI=.91; GFI=.90; NNFI=.90 olduğu görülmüştür. Ki kare serbestlik derecesi oranında 3 den düşük, RMSEA'nın 0.05 ile 0.08 arasında olması SRMR'nin .10 dan küçük olması GFI ve CFI değerlerinin .90 dan büyük olması, AGFI değerinin .85 den büyük olması, NNFI değerinin .90 dan büyük olması kabul edilebilir uyum iyiliğini göstermektedir (Şimşek, 2007; Yılmaz ve Çelik, 2009). Bu doğrultuda para yönetim davranış algısı ölçeğiyle ilgili iki boyutlu yapının uygun olduğu söylenebilir. Doğrulayıcı faktör analizi ile hesaplanan standardize edilmiş madde faktör katsayıları ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t test sonuçları Şekil 2' de sunulmuştur. Görüldüğü gibi madde-faktör doğrudan ilişki katsayıları .45 ile .73 arasında maddelerin hata varyansları .34 ile .76 arasında değişmektedir. Gözlenen madde ölçek ilişkilerinin anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Şekil 2. Para Yönetim Davranış Algısı Ölçeğinin Lise Öğrencileri için Path Diyagramı

Ölçeğin güvenilirlik çalışması ikinci uygulama grubu için tekrarlanmış, Cronbach Alpha katsayıları harcama davranış algısı alt boyutu için .79, biriktirme davranış algısı alt boyutu için .73, ölçeğin tamamı için .81 olarak hesaplanmıştır.

3.3. Finansal Bilgi Testi

Finansal bilgi testinin geçerlik ve güvenilirliğini belirlemek amacıyla uzman görüşlerine göre oluşturulan taslak formun deneme çalışması sonucu elde edilen veriler kullanılarak öncelikle madde ayırt edicilik ve güçlükleri hesaplanmıştır. Madde ayırt ediciliği .30'un altında olan 9 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ayrıca ölçeğin tümünden aldıkları puanlara göre alt ve üst %27'lik grupta yer alan katılımcıların madde ortalamaları hesaplanmış, ortalamalar arası farklılıkları belirlemek üzere hesaplan t test sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo5.
Madde Ayırt Edicilik, Madde Güçlük ve t Test Sonuçları ve Kr-20 Sonuçları

Madde	Deneme Formu Madde	Ayırt Edicilik	Madde güçlük	t
1	1	.30	.33	3.80*
2	2	.31	.20	3.41*
3	43	.55	.63	8.13*
4	44	.45	.36	5.78*
5	5	.57	.46	8.05*
6	6	.48	.61	6.45*
7	37	.55	.63	7.59*
8	8	.42	.57	5.39*
9	9	.45	.66	5.85*
10	10	.38	.64	4.77*
11	39	.35	.80	5.02*
12	41	.48	.41	6.29*
13	15	.43	.35	6.06*
14	16	.59	.39	8.69*
15	17	.67	.46	10.16*
16	18	.67	.70	6.38*
17	19	.45	.41	3.55*
18	38	.48	.47	6.29*
19	36	.47	.40	6.07*
20	22	.30	.23	3.97*
21	23	.30	.46	6.81*
22	24	.51	.32	5.83*
23	25	.42	.44	8.02*
24	26	.58	.26	6.54*
25	40	.37	.82	5.77*
26	42	.69	.54	10.69*
27	29	.60	.57	8.51*
28	30	.47	.71	6.53*
29	31	.42	.52	5.26*
30	32	.46	.75	6.94*
31	7	.54	.66	7.83*
32	34	.30	.32	3.68*
33	27	.34	.22	4.54*
Tüm Ölçek			.48	30.16*
KR-20		.83		

Tablo 5'te görüldüğü gibi finansal bilgi testinin madde ayırt edicilikler .30 ile .69 arasında değişmektedir. Madde güçlükleri incelendiğinde ise .20 ile .82 arasında değişmektedir. Bilgi testinin ortalama güçlüğü ise .48 olarak hesaplanmıştır. Buna dayalı olarak testin güçlüğü orta olduğu söylenebilir. Alt ve üst grup ortalamaları arası farklılıkları incelemek üzere uygulanan *t* testi sonuçlarının anlamlı olduğu belirlenmiştir. Buna dayalı olarak dayalı olarak hem maddelerin hem de testin tamamının ayırt edici olduğu görülmektedir. Testin güvenilirliğini ortaya koymak için yapılan hesaplamada, KR-20=.83 olarak bulunmuştur. Finansal bilgi testi günlük yaşamda kullanılan temel finans terimleri (Senet ne kadar borcumuz/alacağımız olduğu gösteren belgedir.), temel kural ve ilkeler (Yatırım araçlarında kazanç olasılığı arttıkça kaybetme olasılığı da artar.) hakkında lise öğrencilerinin bilgileri ölçmek üzere hazırlanmıştır. ve bu çalışmada elde edilen bulgulara dayalı olarak finansal bilgi ölçeğinin geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek üzere bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Finansal okuryazarlık bilginin yanı sıra hem güdüsel hem davranışsal öğeleri içeren bir yeterlidir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar sonucunda üç ayrı bölümden oluşan bir ölçek elde edilmiştir. Bu bölümlerden Para Yönetim Özyeterlik Algısı ve Para Davranış Algısı ölçekleri likert tipi ölçekler iken Finansal Bilgi Ölçeği 33 doğru yanlış tipi maddelerden oluşan bir ölçektir. Para Yönetim Özyeterlik Algısı Ölçeği, planlama ve harcama özyeterlik algısı alt boyutlarından oluşurken, Para Davranış Algısı Ölçeği ise biriktirme ve harcama davranış algısı alt boyutlarından oluşmaktadır. Hem Para Yönetim Özyeterlik Algısı Ölçeği hem de Para Davranış Algısı Ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır.

Finansal okuryazarlık tüm bireylerin sahip olması gereken özelliklere işaret etmektedir. Çalışma yaşamına aktif katılsın ya da katılmasın tüm bireyler parayı yönetme bilgi ve davranışlarına gereksinim duyarlar. Bu nedenle zorunlu eğitimin son basamağı olan lise düzeyindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek önemlidir. Bu ölçek lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemekle ilgilenen araştırmacıların ve eğitimcilerin kullanabilecek bir ölçektir. Bu araştırmalarda lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi, böylece alanda bir eğitim gereksinimi olup olmadığının belirlenmesi amaçlanabilir. Yanı sıra Finansal Okuryazarlık Ölçeği okullar ya da sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenecek eğitim etkinliklerinde değerlendirme amacıyla kullanılabilir. Bu ölçeğin üniversite öğrencileri ve yetişkinler için kullanılıp kullanılmayacağı incelenmeli, gereğinde bu gruplar içinde ölçekler geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altıntaş, K.M. (2009). Belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin önemi: katılımcıların finansal okuryazarlığı çerçevesinde alternatif bir yatırım eğitimi modeli. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, (9), 151–176.
- Atkinson, A. and F. Messy (2013). Promoting financial inclusion through financial education: OECD/INFE evidence, policies and practice. *OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions*, 34, OECD.
- Bandura, A. (2006). Guide for creating self-efficacy scales. In F. Pajares and T. C. Urdan (Eds.) *Self-efficacy Beliefs of Adolescents* (pp.305-337), Greenwich, Connecticut: Information Age Publication.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Demirel (2007). Eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Ergün, B., Şahin, A., & Ergin, E. (2014). Finansal okuryazarlık: İşletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7(34), 847-864.
- Güvenç (2015). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *EJER Congress Bildiri Özetleri Kitabı (08-10 Haziran, Hacettepe Üniversitesi, Beytepe Kampüsü)*, s. 371-372.
- Miser, R. (2002). Küreselleşen dünyada yetişkin eğitimi. *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1), 55-60.
- Nitko, A.J. ve Brookhart, (2011). Educational assessment of students. (Sixth Edition). Boston: Pearson Education Inc.
- Noctor, M., Stoney, S., & Stradling, R. (1992). Financial literacy: a discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning. *National Foundation for Educational Research*
- OECD (2011). Education at a Glance 2011: OECD Indicators, OECD Publishing.
- OECD (2013). Financial literacy framework, *PISA 2012 Assessment and Analytical Framework: Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy*, OECD Publishing. 20.02.2016 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190511-7-en> adresinden alınmıştır
- Oğuzkan, F. (1985). Orta dereceli okullarda öğretim (Amaç, İlke Yöntem ve Teknikler) Ankara: Emel Matbaacılık.
- Özçelik D. A. (2011). Ölçme ve değerlendirme. (Dördüncü Basım) Ankara: Pegem A Yayıncılık
- PISA (2012). Assessment and Analytical Framework Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy. 20.02.2016 tarihinde <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190511-en> adresinden alınmıştır.
- Sarıgül, H. (2014). A survey of financial literacy among university students. *The Journal of Accounting and Finance*, 64, 207-224. 15.07.2016 tarihinde <http://www.journal.mufad.org.tr/attachments/article/767/11.pdf> adresinden alınmıştır.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde geçerlilik ve güvenilirlik. Ankara: Seçkin Matbaası.
- Şimşek, Ö.F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş - Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları. Ankara: Ekinoks Yayıncılık.

- Şirin, S.R. ve Vatanartıran, S. 2014 PISA 2012 Değerlendirmesi: Türkiye için veriye dayalı eğitim reformu önerileri. 20.02.2016 tarihinde [http://www.tusiad.org/__rsc/shared/file /TUSIAD- pisa-rapor- BASKI.pdf](http://www.tusiad.org/__rsc/shared/file/TUSIAD-pisa-rapor-BASKI.pdf) adresinden alınmıştır.
- Temizel, F., & Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerine yönelik bir araştırma .*Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.
- Yılmaz, V. ve Çelik, H.E. (2009). Lisrel ile yapısal eşitlik modellemesi-I Ankara:Pegem Akademi.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Financial literacy is to know the financial information in order to increase the financial welfare of the individuals and the society; to understand related concepts, risks and skills; to have the motive and trust to take effective decisions in order to use this information and perception in different financial contexts (OECD, 2013).

Financial literacy is a concept that is in the interest of financial and international institutions such as OECD due to its effects on financial inclusion of individuals. It also refers, to knowledge and skills that are of great importance to individuals as well.

Increased supply of a wide range of financial product and services, the context that encourages consumption, in addition increasing risks and complicated investment instruments threaten the wellbeing of individuals. It is becoming difficult for the individual to maintain the balance between one's income and expenses and to save. The policy changes related to work life and retirement require the individual to make more investment for the future. It is becoming a necessity to invest in private health and retirement plans. On the other hand, particular problems such as privatization of education and escalation of unemployment lead to such consequences such as individuals going into debt at an early age. This causes the working and producing segment of society to experience financial difficulties. In that scope financial literacy has become an important life competence for everyone.

In some countries, financial literacy education is seen to begin in elementary school in the form of independent lectures. In some other countries it is integrated in other subjects or it is taught as a cross-curricular subject. PISA assesses financial literacy of youngs in many countries which have a financial literacy curriculum. But Turkey did not participate in that assessment. In Turkey, however, financial literacy has not been identified as a separate subject except some compulsory lectures required by the fields of study in vocational high schools. Knowledge and skills related to financial literacy are included within various courses and are also attempted to be taught through certain elective courses, particularly that of entrepreneurship. There is no data, however, on to what extent these goals are reached. Aim of this study is to develop an instrument in order to determine the high school students' financial literacy level.

2. Method

Financial literacy instrument has three sections. "Money Management Self-efficacy" scale is a rating scale that ranges from 0 to100. Money Management Behavior scale is a four-point Likert scale. The items are answered using options that range from "Not at all true = 1" to "Very true = 4." The third section of instrument is Financial Knowledge Test has true/false type questions. Because of differences of these sections two independent study have done for validity and reliability of instrument sections.

Participants of first study were 483 high school students and "Money Management Self-efficacy Scale" and "Money Management Behavior Scale" were applied them. Second study was validy and reliability study of Financial Knowledge Test and 246 high school students were participated.

3. Findings

The 16-item preliminary test of the Money Management Self-efficacy Scale was applied to 289 high-school students as a pilot study. After the exploratory factor analysis 6 items which the factor loads were under .50, were left out of the scale. The instrument's construct validity was assessed by using a principal components factor analysis of direct oblimin with Kaiser Normalization Rotation and factor correlation matrix. Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy was 0.889, and Bartlett's Test of Sphericity ($\chi^2= 966.988$) was significant by 0.001. Using the Kaiser Eigen values criterion, three factors extracted that collectively explained 56.25% of the variance, thus suggesting the instrument exhibited satisfactory construct validity. The scale's factor loads vary between .47 and .87. Also item -total correlations vary between .63 and .51. It was seen that the scale consisted of two sub-dimensions, namely planning self-efficacy and saving self-efficacy.

Than 10 items version of scale was conducted on 194 high school students. The results of the verifying confirmatory factor analysis for the scale's study group indicated that the two sub-dimension structure proposed for the scale was suitable. The fit statistics have indicated that the research model provides a reasonably good fit to the data ($\chi^2=56.61$; $df=34$, $p=0.00$; $\chi^2/df=1.67$; $RMSEA= 0,065$; $SRMR= .054$, $AGFI= .89$; $CFI=.96$; $GFI=.93$; $NNFI=.90$. For this group Cronbach's alpha internal consistency coefficients of the sub-dimensions of the scale are .80 for planning self-efficacy, .79 for saving self-efficacy and .85 for the entire scale.

Money Management Behaviour Scale has 30 item scale before pilot study. After the exploratory factor analysis 20 item which the factor loads were under .50, were left out of the scale. The instrument's construct validity was assessed by using a principal components factor analysis of direct oblimin with Kaiser Normalization Rotation and factor correlation matrix. Kaiser-Mayer-Olkin Measure of Sampling Adequacy was 0.813, and Bartlett's Test of Sphericity ($\chi^2= 747.44$) was significant by 0.001. Using the Kaiser Eigen values criterion, three factors extracted that collectively explained 50.83% of the variance, thus suggesting the instrument exhibited satisfactory construct validity. The scale's factor loads vary between .47 and .85. Also item -total correlations vary between .56 and .35. It was seen that the scale consisted of two sub-dimensions, namely spending behaviours and saving behaviours.

Than 10 items version of Money Management Behaviour Scale scale was conducted on 194 high school students. The results of the verifying confirmatory factor analysis for the scale's study group indicated that the two sub-dimension structure proposed for the scale was suitable. The fit statistics have indicated that the research model provides a reasonably good fit to the data ($\chi^2=128.09$; $df=87$, $p=0.00$; $\chi^2/df=1.47$; $RMSEA= 0,069$; $SRMR= .093$, $AGFI= .85$; $CFI=.91$; $GFI=.90$; $NNFI=.90$. For this group Cronbach's alpha internal consistency coefficients of the sub-dimensions of the scale are .79 for planning self-efficacy, .73 for saving self-efficacy and .81 for the entire scale.

The 44-item preliminary test of the Financial Knowledge Test was applied to 246 high-school students as a pilot study. Item discriminations and item difficulties was calculated.

4. Conclusion

The results of the study indicate that the Financial Literacy Instrument Scale can be used as a valid and reliable instrument for both high students. It is suggested that the scale should be used by researchers or teachers who interested in student's financial literacy level or educational needs of them.